

În completarea celor prezentate, sub forma unei addenda, autorul reproduce trei fragmente din opera blagiană dedicate Banatului și oamenilor săi: „Barocul etnografiei românești” (publicat în paginile revistei „Banatul”/1926), „Aurel C. Popovici” (publicat în paginile revistei „Banatul”/1926) și „Păpuși etnografice” (publicat în paginile revistei „Cuvântul”/1924).

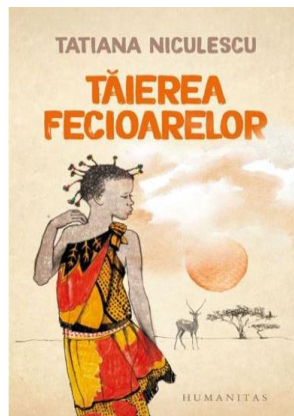
În mod absolut firesc, ne-am fi așteptat ca cele trei capitole ale lucrării să fie însoțite de câteva reflecții finale, rezumative, autorul văduvindu-ne de aceste rânduri (cel mai probabil din dorința de a-i lăsa lectorului acest privilegiu). De asemenea, remarcăm aparatul critic greoi, de mult abandonat de comunitatea științifică, precum și lipsa indicilor de nume și localități, instrumente de lucru absolut necesare unei astfel de lucrări de specialitate.

Făcând abstracție de aceste mici observații, lucrarea *Lucian Blaga și lumea Banatului* reprezintă o veritabilă contribuție atât în domeniul istoriei (prin abordările prosopografice ale intelectualității bănățene), cât și în domeniul istoriei și criticii literare, ce merită a fi recomandată publicului cititor, îndeosebi tinerilor elevi și studenți pentru care „experiența bănățeană” a lui Lucian Blaga ar putea reprezenta un posibil model de urmat.

Mihai-Octavian GROZA

Tatiana Niculescu, *Tăierea fecioarelor*, București, Editura Humanitas, 2018, 230 p.:

Volumul de față apare sub egida editurii Humanitas și reprezintă o revizuire a romanului *În Țara lui Dumnezeu*, pe care autoarea l-a publicat în anul 2012. Cele patruzeci și una de bucăți mărunte, precum piesele unui puzzle, poartă, pe rând, numele personajelor, alcătuind un întreg, un roman despre fete, care gravitează în jurul micuței Hani. Povestea femeilor de pe tărâmul african, este asemenea unui călâu, a cărui osândă o resimți pe tot parcursul lecturii. Avem de-a face cu o reconstituire, deoarece această scriere, este produsul călătoriei autoarei în Africa, ceea ce conferă veridicitate textului.

Romanul debutează prezentându-ne personajul principal, o fetiță cu șlapi frumoși și colorați, care purta părul împletit în codițe. Putem spune că este vorba despre o paralelă între familia afarului Humed (în care tradițiile străbune se păstrau cu sfințenie) și cea a francezului Laurent Beaugard (mai permisivă și mai deschisă emancipării). Toate întâmplările la care vom asista se desfășoară într-un timp scurt, pe parcursul unei vacanțe, pe care André, fiul consilierului Beaugard, o petrece pe pământul african. De mai bine de zece ani, consilierul conducea centre culturale în diferite țări, era pasionat de studierea doctrinei comuniste și călătorise prin țările blocului sovietic. Se afla în cea de-a noua, cu care se familiarizase prin intermediul lui Humed, personaj-călăuză, om important, cunoscut, școlit în Franța, angajat la guvern.

Firul poveștii se intercalează cu pasajele în care ni se prezintă situația politică a țării și trecutul istoric al acesteia. Prin ochii lui André, aflăm detalii despre aspectul mediului înconjurător: „Nu știu dacă asta o fi oraș sau sat. Nu seamănă cu nimic. După palmieri și clădirile mai mari, coșcovite, pare un oraș în ruine, după drumurile prăfoase, barăcile prăpădite și tarabele unde se vinde suc, pare un sat” (p. 38).

Romanul capătă ușoare nuanțe infantile, prin naivitatea celor doi copii. André era pasionat de tot ce însemna nave, pirați somalezi, pistoale, vase de luptă și armată, pe când Hani, era fascinată de interiorul casei lui Beaugard, unde descoperă pe furiș, pianul, patul larg și perdelele cu păsări albastre, un lux pe care nu-l mai întâlnise până acum. Nu văzuse niciodată „cărți așezate așa frumos, carte lângă carte, ca o căptușeală a casei” (p. 42), un decor care eclipsează traiul simplu și sărăcăcios al afarilor.

Subiectul principal al cărții este adus în discuție cu ajutorul doctorului Bertrand (francez, catolic; el întruchipează tipul aristocratului care-și scoate pălăria și sărută mâna femeilor), personaj preocupat de situația fetelor din baruri (care veneau aici datorită numărului mare de militari și datorită situației precare de acasă, care le obliga să-și vândă trupul) și de bolile cu care acestea erau contaminate. Odată cu cea de-a douăsprezecea parte a romanului, lectura înfioară și provoacă durere. Punctul culminant este atins în momentul în care doctorul ne familiarizează cu problema *mutilării genitale feminine*. Prin ochii medicului, fetele erau percepute ca „niște antilope gîngăse și mute aceste femei răstignite pe altarul spaimelor și al sălbăticiiei masculine” (p. 72).

Cu această problemă a *mutilării genitale feminine* se confruntă în special femeile și fetele din Africa și Orientul Mijlociu. Medicul duce o adevărată misiune printre afari, și anume, aceea de a-i face să renunțe la

acest obicei arhaic, care are consecințe grave: sângerări severe, probleme urinare, chisturi, infecții, infertilitate la naștere sau chiar decesul femeilor sau al pruncilor. Hani reprezintă, în această proză, cobaiul pe care se va aplica *procedul tăierii* (așa cum era numit de către Kadiga, bunica ei).

Tăierea era făcută de către Moașa-de-Neam, personaj cu trăsături fantastice: „*Are niște puteri cu care alungă duburile rele, știe ierburile secrete, de leac, citește viitorul și destinul [...] are ochii sticloși care se aprind ori de câte ori simte vreo vietate prin apropiere [...] Uneori, apare și prin sate, dar numai câinii o recunosc și n-o latră nici unul. Le face vrăji, îi moleșește ca să nu dea alarma, apoi se furișează în colibe, când dorm toți, numără fetele și le cercetează trupurile. Face socoteala: cam câte ar fi de dus la piatră în anul respectiv și câtă făină, cât orez și câte piei de capre ar primi de la triburi pentru meșteșugul ei*” (p. 77).

Despre acest ritual al mutilării și al sacrificiului, Hani aude multe povești, dar este stăpânită și neînfrică, gândindu-se că toate acestea se fac pentru Allah care, la urma urmei, merită totul. Elementele cu ajutorul cărora se putea realiza acest masacru, țin și ele de domeniul rudimentarului: un cuțitaș cu mâner de lemn, lame, un soi de ac încovoiat la vârf și spini de acacia. Hani se maturizase fără voia ei, gândindu-se mereu la ziua în care va deveni fată mare. Caracterul ei zburdalnic era în opoziție cu cel al băiatului cu părul blond ca mătasea de porumb. Pe cei doi nu-i aduceau laolaltă decât jocurile copilăriei.

André află despre acest obicei al tăierii prin intermediul șoferului Kamil, care-i spune că femeile nu aveau voie să se împreuneze cu bărbații înainte de căsătorie, de aceea se recurgea la metoda coaserii. Personajele acestui roman s-ar putea împărți cu ușurință în două categorii: cei care militau pentru drepturile femeilor și pentru excluderea acestui ritual (Marie, doctorul Bertrand, consilierul Beauregard) și cei care credeau în acest ceremonial al fecioriei (familia lui Humed, Arafa, Kamil). Deși femeile par lipsite de putere și supuse, ele dețin controlul suprem în interiorul familiei și în ceea ce privește educația și destinul fetelor, iar bărbații sunt luptători doar în exteriorul familiei. Femeile afare aveau doar două opțiuni: fie acceptau să fie tăiate și cusute (pe o piatră mare și lustruită, între doi palmieri uriași) și considerate fecioare la măriș, fie fugeau de acest ritual și erau percepute ca femei necurate.

Tatiana Niculescu ne pune în față un studiu, o sumă de investigații, reușind să scrie o narațiune prin fraze limpezi, străvezii care tratează un subiect controversat, interzis pe plan internațional. Latura erotică a cărții se atinge foarte slab, prin relația Laurent-Marie (două nume legate pe veșnicie de moartea pruncului lor) și prin sărutul naiv dintre André și Hani. Întreaga proză nu este decât visul acestei copile de a deveni fată mare și de a-și purta cu mândrie badunul. Romanul devine tensionat, în

final, când Laurent încearcă să o salveze pe Hani oferindu-i o bursă în Franța. Nu este descrisă tăierea fetei, ci doar perioada premergătoare acesteia, când bunica o pregătește împletindu-i codițe și dându-i să bea ceai iute-amar îndulcit cu miere.

Această lucrare este utilă și pentru folcloriști, prin conținutul de informații despre tradițiile poporului african (ritualul salutului, sărutul mâinii, consumul de „kat”, simbolistica gazelei, tradiția Dagu, rugăciunea, chemările muezinului) și despre portul popular specific afarilor („*tunică și pantaloni albi, brâu negru cu roșu, inele la mâini și la picioare, cu șiraguri de mici cochilii din aur la gât [...], iar în păr, perle înșirate pușderie, din alea mici, cu paiete, și un fel de clopoței de aur*” p. 94).

Raluca-Nicoleta UILEAN